

Bundsø

Vådområdeprojekt Bundsø

Genetableringen af Bundsø er en del af en større indsats på landsplan, der har til formål at fjerne kvælstof fra vandmiljøet.

Projektet er et led i, at opfylde det europæiske vandrammedirektiv, der er implementeret i dansk lovgivning med miljømålsloven.

Når kvælstof kommer ud i havet, giver det en øget opblomstring af alger. Det kan føre til iltsvind, som giver dårligere vilkår for livet i havet, og i værste fald føre til bundvendinger og fiskedød.

Ved at genskabe den ca. 130 hektar store sø samt ca. 20 hektar eng- og sumparealer bliver udledningen af kvælstof til Allsund, Als Fjord og Aabenraa Fjord reduceret med 18 tons kvælstof årligt.

Projektet er finansieret af EU's landdistriktsmidler og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Tunneldal

Bundsø er inderste del af en fjordarm, der strækker sig fra Allsund Fjord gennem Mjels Vig og Mjels Sø. Denne tunneldal blev skabt af smeltvandet fra istiden for ca. 10.000 år siden.

1783-kort fra Videnskaberne Selskab

Fra fjord til sø

I 1590 opførte Hertug Hans den Yngre dæmningerne ved Mjels og Broballe. Dermed blev fjordarmen til Mjels Sø og Bundsø. Inddæmningen skete dels for at styre vandstanden på de lavtliggende engarealer og dels for at lette den nord og sydgående færdsel.

...til mark

I midten af 1800-tallet dannede en flok driftige bønder et såkaldt sointeressentselskab, der havde til formål at afvande søerne og omdanne området til dyrkbar agerjord. Trods politisk modvilje, problemer med maskineriet, der skulle pumpe vandet ud, og stormfloden i 1872, lykkedes det at få området tørlagt i slutningen af 1870'erne.

I 1888 blev der dannet et dambrugsselskab, og året efter anlagde man en karpedam i den sandede østlige del af Bundsø. I 1902 blev dyrkningen af dette areal genoptaget, da karpedammen gav underskud.

Efter krigen gjorde nye effektive pumper det muligt at pløje engene op og dyrke korn.

Da reserverne af grundvand under Als kom under pres på grund af et stigende vandforbrug, begyndte myndighederne allerede i 1986 at snakke om en genetablering af de udtørrede søer i Oldenør, Mjels Sø og Bundsø. I 1993 blev Oldenør sat under vand. I 2005 fulgte Mjels Sø.

...og sø igen

Der skulle gå yderligere 10 år før lodsejerne i Bundsø var parate til at følge trop.

I 2014 faldt flere års arbejde på plads med at handle og bytte landbrugsjorder. Pumperne blev slukket i februar 2015. Men det var lige før naturen ikke kunne vente. Store vandmængder og flere storme i vinteren 2014 førte til et hul på dæmningen ved Brandsbøl og vandet fra Landgrøften begyndte at strømme ind.

Bundsø-stilen

Da man ved 1800-tallets slutning anlagde karpedammen i den østlige del af Bundsø, støttede man på oldsager. Den lille holm Flintholm i Bundsø havde været beboet i bondestenalderen.

Ved de første arkæologiske undersøgelser i begyndelsen af 1900-årene bjærgede museet i Kiel mere end 10.000 oldsager fra en

massiv bosættelse, som dateres til slutningen af tragtbægerkulturen (ca. 3000-2900 f. Kr.). Tragtbægerkulturen betegner den første del af bondestenalderen i Danmark og er især kendt for sine slebne økser og storsengrave.

De efterfølgende udgravninger i 1920'erne og 1930'erne viste samme fundrigdom og Bundsø blev hurtigt Jyllands største bopladsfund fra bondestenalderen (4000-1700 f. Kr.).

Lokaliteten har haft afgørende betydning for udforskningen af denne periode i Danmark. Både en øksestype og en stil til dekorering af keramik er opkaldt efter denne lokalitet.

I 1979-81 blev der igen gravet i Bundsø. Ved denne udgravning blev der under bopladsen, fundet spor efter en samlingsplads fra tragtbægerkulturen. I Danmark opførtes disse samlingspladser i tiden 3500-3200 f. Kr.

Økser og ansigtskar i Bundsø-stil

Den biologiske betydning

De mange forskellige naturtyper, der nu erstatter markerne i Bundsø, er opholds- og levesteder for en række arter.

Dyr og planter indvandrer fra de omkringliggende naturområder og fra nabosøerne Mjels Sø og Oldenør. Engene, rørskovene og moseerne tiltrækker trækfuglene.

De forskellige naturtypers udbredelse og tilstand omkring Bundsø afhænger af næringspuljen i jorden og om der er interesse for at pleje de lysåbne naturtyper ved græsning, rydning eller slåning.

Uden nogen form for pleje gror disse områder mere og mere til i tagrør, pil og andre vedplanter.

Kruset vandkars

Fuglelivet

Vadefuglene vil hurtigt indtage søen. Når fiskene er indvandret fra Mjels Sø, kan vi se frem til at få vintergæster som fx troidand, taffeland, hvinand og skallesluger.

Islugen og havørnen vil forhåbentlig finde gode betingelser ved Bundsø og sprede sig fra blandt andet nabosøen Mjels Sø.

Islugen

Islugen er formodentlig først indvandret til Danmark i slutningen af 1800-tallet. Siden har den spredt sig. Bestanden vurderes i dag til at være på ca. 300 par, ikke mindst takket være de seneste mange milde vintrere.

Mjels Sø var det første sted på Als, hvor man fandt islugen ynglende efter en tilbagegang i 1970-1990. Islugen yngler ved søer og vandløb omkranset af krat eller skov.

Havørnen

Før midten af 1800-tallet var havørnen en relativt almindelig dansk ynglefugl. Men den intense rovfuglebekæmpelse, der fandt sted sidst i 1800-tallet betød, at fuglen var udryddet allerede omkring år 1900. Heldigvis er havørnen genindvandret i 1990'erne.

Havørnen har i de senere år holdt fast til på egnen. I 2011-12 fik de unger på vingerne. Der kom ingen unger i 2013, da den ene voksne fugl blev fundet død.

Havørnen er Nordeuropas største rovfugl med et vingefang på 2 - 2,5 m. Havfuglen opholder sig især ved fjerne og større søer, hvor der er en større mængde overvintrende gæs og svømmefugle. Føden består af fisk, mellemstore fugle og ådsler.

Naturoplevelser

Turen rundt om Bundsø fra en af de tre parkeringspladser er ca. 7,5 km. Bundsø er et ideelt udgangspunkt for en god vandretur med mulighed for at opleve flot natur og kulturhistoriske perler.

Brandsbøl og Brandsbøl Skov

Brandsbøl og området syd for landsbyen er udpeget som et værdifuldt kulturmiljø på grund af kulturlandskabet med bopladser, de mange dysser og landsbyens udskiftningskultur.

I Brandsbøl Skov finder du 15 fredede fortidsminder, heraf 7 meget flotte langdysser. Skoven er en fantastisk alsisk stævnings-skov, som vidner om en århundrede gammel driftsform.

Islugl

Alsstien

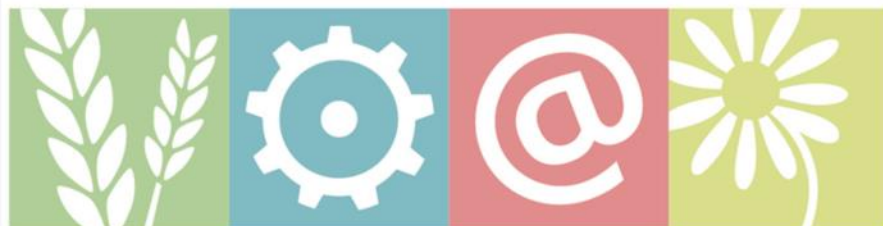
Fra Bundsø er det muligt via Mjels Sø at fortsætte ad Alsstien. Den sydgående rute om Mjels Sø fortsætter syd om Mjels Vig til Stegsvig og videre over Mjels Mark til Hardsøhøj. Her sejler færgerne Bitten den 10 minutter korte tur over Als Fjord til Jylland.

Ruten nord om Mjels Sø går langs Mjels Vig til den genskabte sø Oldenør, som er et rent fugleparadis. Her kan du vælge at tage turen syd om Oldenør til Nordborg Sø, hvor Alsstien fortsætter ad østkysten.

Du kan fra vestenden af Oldenør tage en afstikker til den stemningsfulde lystbådehavn i Dyvig, hvor det er muligt at fortsætte til Nordborg Sø.

Alsstien krydser flere steder både Riderute Als samt en regional cykelrute. De mange spændende ruter er beskrevet i særlige foldere.

Landdistrikter

Sønderborg
Ubegrænsede muligheder

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne